

NIEUWSBRIEF

Geelbuikvuur Vroedmeester Pad

Beste lezer,

Middels deze digitale nieuwsbrief willen we iedereen graag op de hoogte houden van de voortgang van de verschillende projecten met betrekking tot de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad. De nieuwsbrief wordt, zoals altijd, verspreid op initiatief van de Provincie Limburg en wordt samengesteld in overleg met de Stichting IKL. Wij wensen u veel leesplezier.

GEELBUIKVUURPAD, herintroductiegebieden, Meertensgroeve-Curfsgroeve-Groeve Blom

Meertensgroeve

In maart 2009 zijn in de Meertensgroeve op 20 plekken verdeeld over de hele groeve kleine karrenspoorachtige voortplantingsplekken aangelegd. Sommige wateren die in 2006 en 2007 geschikt waren als voortplantingswater zijn weer droog gezet of zelfs dichtgegooid. De eerste tellingen zijn hier al weer in het voorjaar verricht. Tijdens onderzoek op 11 mei, 16 mei en 3 juni werden respectievelijk 16, 33 en 24 geelbuiken geteld, waaronder ook volwassen mannen en vrouwen. Er zijn dus redelijk wat dieren aanwezig en de vrij strenge winter van 2008/2009 heeft zeker geen desastreuze gevolgen voor de geelbuik gehad. Een aanzienlijk aantal karrensporen hield in het begin goed water.

Alex Kloor stuurde naar aanleiding van een bezoek op 16 mei de volgende mail:

'Ik ben vandaag weer in t Rooth en de Meertensgroeve geweest. In t Rooth waren net als vorige week weer een zestal mensen actief stenen aan het keren bij de poelen, de als je goed op een van de bijgevoegde foto's kijkt zie je dat een van de geelbuikfotografen, ook nog eerst met zijn voeten op de stenen gaat staan voor hij ze omkeert, Zeker om de kans op weglopen te verkleinen. Toen ik naar hun toe ging om ze er op aan te spreken gooide de andere nog vlug twee salamanders tussen het hoge gras. Vorige week vond ik zelfs bij de eerste poel rechts van de poort 10 platgetrapte Alpenwatersalamanders.

'Gelukkig was het in de Meertensgroeve rustiger, in twee van de nieuw gegraven karrensporen vond ik 5 eiklommen en er werd ook volop geroepen door de mannetjes. In totaal heb ik in de Meertensgroeve vandaag 33 geelbuikvuurpadden gezien, en een vroedmeesterpad gehoord. Dezelfde avond hoorde Alex in de Meertensgroeve maar liefst 21 vroedmeesterpadden roepen. Daar lijkt het dus ook weer wat beter mee te gaan!

Helaas gooide het droge voorjaar van 2009 roet in het eten want de meeste karrensporen in de Meertensgroeve droogden uit. In een ervan zijn gelukkig wel larven overgebleven. Hopelijk redden ze het. We moeten hierbij ook niet vergeten dat het in de overlevingsstrategie van de geelbuik past dat er af en toe legsels droogvallen. Nu alles droog staat verdwijnen ook alle potentiële predatoren. Terwijl ik aan de eerste

nieuwsbrief ben begonnen (12 juni) regent het en ik stel me voordat de karrensporen in de Meertensgroeve zich alweer langzaam zullen vullen de komende dagen. Het kan niet anders dan dat er dan weer snel legsels te vinden zullen zijn. Wij houden u op de hoogte!

Curfsgroeve

In de Curfsgroeve zijn het afgelopen najaar tijdens de eindafwerking van de groeve talloze karrenspoorachtige laagtes en dieptes aangelegd. In tegenstelling tot alle andere groeves hebben we er hier nadrukkelijk voor gekozen om hier geen enkele poel aan te leggen. In de eerste digitale nieuwsbrief heeft u hier al het een en ander van kunnen zien. In eerste instantie was de herintroductie van de geelbuikvuurpad in de groeve Curfs voorzien voor 2008. Daar zijn ook larven voor opgekweekt. Omdat de eindafwerking van de groeve beduidend langer duurde dan gepland kon er in 2008 slechts een minimaal aantal larven worden uitgezet. Daarom is bij de provincie een verzoek ingediend om het project een jaar op te schuiven (2009-2011). Daar is inmiddels goedkeuring aan verleend. De eerste uitzetting van larven in 2009 vindt plaats in juni. Tijdens een inspectie in de eerste week van juni bleek dat er een grote variatie bestaat in waterhoudendheid van de karrensporen die zijn aangelegd. Een aanzienlijk aantal stond droog. Een aantal karrensporen, nota bene in de hoogste delen van de groeve had juist wel een redelijke hoeveelheid water (zie foto!).

Foto. Twee nieuw aangelegde karrensporen in de groeve Curfs. Het karrenspoor rechts ligt op het allerhoogste deel van de groeve, maar houdt heel goed water.

Samengevat betekent dit dat er voldoende goede plekken zijn om larven uit te zetten. De eerste 120 larven zijn op donderdag 11 juni uitgezet. Met regen als vooruitzicht leek ons dit een veilige poging. Daarnaast kon een 40tal larven in 2008 bestemd voor de groeve Curfs niet worden uitgezet. Ze zijn daarom in 2008 verder opgekweekt. Deze jonge geelbuikvuur-padjes worden in 2009 uitgezet. Hier doet zich onverwacht een extra onderzoeksaspect voor. Wat is de overleving van dieren die net na de overwintering als jonge subadult worden uitgezet? Vóór de uitzetting worden alle buikpatronen gefotografeerd waardoor de overleving van alle dieren is te onderzoeken. Wij houden u hiervan op de hoogte.

Groeve Blom

Martin Blom meldde op de Platformdag die plaats vond op 28 mei dat er op diverse plaatsen in de groeve eitjes zijn afgezet. Het gaat hierbij om enkele honderden larfjes. Dat is inderdaad een fantastisch resultaat want de populatie in de groeve moet vanaf vorig jaar *'geheel opeigen benen staan'*. Ook hier vormde het droge voorjaar een bedreiging, maar omdat de populatie zich nog steeds in een opbouwfase bevindt heeft Martin besloten de eiafzetplekken niet te laten verdrogen en af en toe bij te vullen. Tijdens een bezoek aan de groeve op 3 juni jongstleden zaten er nog volop larven van de geelbuik. Daarna is het gaan regenen, dus we nemen aan dat ze het gered hebben. De tellingen aan de populatie worden hier in de toekomst door Martin Blom persoonlijk uitgevoerd. In de loop der jaren heeft hij 'het vak van geelbuikwaarnemer' goed in de vingers gekregen en wij juichen het toe dat hij de telling nu zelf gaat doen.

Zeer vervelend is het om te moeten constateren dat het digitale tijdperk in de fotografie leidt tot een grote schare aan bezoekers die allemaal hun eigen 'buikfoto' willen hebben. De verstoring die dit voor de geelbuikvuurpad heeft is zeer groot. Helaas heeft de ene fotoploeg niet in de gaten dat een half uur na hen zich de volgende fotoploeg aandient. Mensen blijven in tegenstelling tot de voorschriften niet op de paden en zoeken overal naar geelbuikvuurpadden. Tot overmaat van ramp zijn er ook nog verzamelaars actief die de geelbuik meenemen, of die menen de varkens met stenen te moeten bekogelen. De nog jonge populatie komt op deze wijze onder grote druk te staan! Bedenk wel dat elke foto van een buik zware verstoring tot gevolg heeft gehad en daarmee net zo verwerpelijk is als nestfotografie bij vogels!!

Het is geen wonder dat Martin Blom hier zeer boos over wordt en de behoefte krijgt om de vrije toegang tot de groeve te heroverwegen. Dat zou een beslist jammer zijn en ten koste gaan van een grote groep mensen die zich wel houdt aan de voorschriften. Momenteel is er een overleg gestart met de groene brigade die hopelijk in het weekend kans ziet om scherper te controleren. Vergelijkbare problemen doen zich overigens ook op alle ander vindplaatsen van de geelbuikvuurpad voor! Wat betreft de ontwikkeling van de populatie en het vegetatiebeheer in de groeve Blom zijn er gelukkig positieve dingen te melden. Er is op voldoende schaal overleving van (sub)adulten en een goede natuurlijke reproductie. Verbossing van de groeve vindt tot nu toe niet plaats.

Foto. Dode geelbuikvuurpadden in groeve Blom. Tip. **Ga nooit op stenen staan in leefgebied van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad.**

GEELBUIKVUURPAD, natuurlijke vindplaatsen, 't Rooth, Berghofwei, Julianagroeven, Wahlwiller en Gerendal

Rooth

Het onderzoek in de overige leefgebieden van de geelbuikvuurpad s in 2009 ook weer in volle gang. In 't Rooth en de Julianagroeven zijn twee stagiaires van Hogeschool Larenstein bezig met het populatieonderzoek en ecologisch onderzoek aan de voortplantingsplaatskeuze van de geelbuikvuurpad. Dat er een voorkeur bestaat met betrekking tot het afzetten van eieren weten we natuurlijk. Waar we nu naar kijken is hoe we het beheer zo optimaal mogelijk af kunnen stemmen op de geelbuikvuurpad zodat er jaarlijks geschikte eiafzetplekken aanwezig zijn in de verschillende gebieden. Het onderzoek levert al leuke resultaten op die later in een rapport worden gepresenteerd. Na de regen in de week van 8 juni is er in groeve 't Rooth op grote schaal eieren afgezet. Op woensdag 17 juni telden we meer dan 80 eiklumpen met in totaal 680 eieren. Het belooft een goed voortplantingsseizoen te worden in 't Rooth. Er zijn tot nu toe 12 monitoringsronden geweest waarbij in 270 zijn gevonden. Gezien het vroege tijdstip waarop gestart is, 28 april, is dit een goed aantal. Opvallend was dat er relatief weinig subadulte dieren in de groeve aanwezig zijn. Dit wijst er op dat de voortplanting in 2008 niet heel goed is geweest.

Foto. De eerste eieren van de geelbuikvuurpad in groeve 't Rooth in 2009

Gerendal

Opvallend was de vondst van een relatief groot aantal subadulten en zelfs enkele adulte dieren in de basishabitats in het Gerendal. De geelbuikvuurpad lijkt hier, na de goede reproductie van 2008, duidelijk in de lift. Tijdens de eerste twee rondes in 2009 werden in totaal 22 dieren gevonden en gemeten en gefotografeerd. Eieren werden er op die dagen nog niet aangetroffen.

Wahlwiller

Zowel in de basishabitats als in de wijngaard van Harrie zijn in 2009 weer geelbuiken aangetroffen. Ook in Wahlwiller ging het vooral om subadulte dieren. Op 20 mei vingen we maar liefst 31 dieren in het gebied. De tweede regenronde

was helaas slechter maar vijf dieren. Maar het gebied Wahlwiller is de laatste jaren absoluut uit het dal gekomen.

Berghofwei

In Berghofwei werden zowel bij het huisje van de Natuurwacht als bij de boerderij boven geelbuikvuurpadden aangetroffen. Van eiafzet was nog nergens sprake, maar na de regenval in de laatste twee weken is dit zeker mogelijk. De juveniele geelbuikvuurpadden die in 2008 iets ten zuidoosten in een weilandpoel werden aangetroffen hebben de winter goed overleefd. Tijdens de eerste ronde werden er 22 geteld. Bij de tweede ronde op 11 juni werden bij slecht weer nog altijd 14 subadulte geelbuikvuurpadden gevonden. Uit de buikfoto's zal blijken om hoeveel dieren het hier in totaal gaat.

VROEDMEESTERPAD, onderzoek in 2009

Bemonstering poelen

In 2009 worden er in totaal twee inventarisatierondes gehouden waarbij alle poelen op de aanwezigheid van larven worden gecontroleerd. In totaal gaat het om zo'n 140 wateren. De eerste ronde is uitgevoerd in de eerste twee weken van juni. De resultaten zijn op dit moment nog niet uitgewerkt, maar een eerste indruk is dat de bezetting met larven en het aantal poelen met larven een beetje aan de magere kant is. Dat is niet verwonderlijk als we bedenken hoe droog het voorjaar is geweest. Aan het eind van het seizoen open wij een volledig beeld per leefgebied te kunnen presenteren. Wij stellen het zeer op prijs als u waarnemingen van larven van de vroedmeesterpad aan ons door wilt geven.

Voorlopig overzicht 1e ronde monitoring Vroedmeesterpad 2009

Inleiding

In 2009 is de larvenmonitoring van de vroedmeesterpad geïntensiveerd. In de voorgaande jaren werden de larven tijdens één ronde in juli met behulp van een schepnet gemonitord.

In 2009 gebeurt dit in twee rondes: in juni én juli. Doel is om een completer beeld te krijgen van de voortplanting van de vroedmeesterpad. De eerste ronde van 2009 is inmiddels grotendeels afgerond. Hieronder een overzicht van de eerste resultaten.

Wisselende resultaten

Het schepnet onderzoek is uitgevoerd door medewerkers van Natuurbalans-Limes Divergens BV en RAVON. Tijdens het onderzoek zijn alle wateren bemonsterd. Een vrij groot aantal wateren bevatte geen water als gevolg van het zeer droge voorjaar. Dit geeft een enigszins vertekend beeld. De resultaten wisselen sterk per leefgebied. Soms in positieve, soms in negatieve zin. Hieronder een selectie van de resultaten.

Leefgebieden met positieve berichtgeving zijn de **Hoge Fronten en 't Rooth/Bemelerberg**. In de Hoge Fronten is in vier poelen voortplanting waargenomen. Daarnaast zijn overdag enige roepende dieren gehoord. De aangetroffen larven waren duidelijk afkomstig van meerdere generaties eieren, beoordeeld op de mate van ontwikkeling. Ondanks het relatief vroege tijdstip in het jaar waren al grote larven met achterpoten aanwezig. Alex Kloor heeft in de wintermaanden larven gezien in deze poelen. Dit duidt op overwintering in het larvale stadium. De kwaliteit van de wateren is over het algemeen goed, wel zijn er een aantal die in aanmerking komende om weer in pionierstadium gebracht te worden.

In het leefgebied Bemelerberg is één poel aanwezig die zeer succesvol is. In een enkele schep zijn meer dan honderd larven van de vroedmeesterpad aanwezig. Ook in voorgaande jaren zijn op deze plek veel larven waargenomen. In groeve 't Rooth was het beeld wat minder rooskleurig. Op een aantal plekken zijn wel larven waargenomen maar de aantallen waren altijd laag. In twee wateren die in andere jaren wel gebruikt zijn voor voortplanting zijn nu geen larven aangetroffen. Hopelijk worden tijdens de tweede ronde meer larven aangetroffen. Bij de Koeberg zijn twee juveniele vroedmeesterpadden gevonden. Dat er zo vroeg in het jaar al juvenielen zijn wijst, evenals in de Hoge Fronten, op overwintering als larve.

Mheer & Holset

In het leefgebied Mheer is slechts één larve waargenomen. Opmerkelijk genoeg in het ongeschikt lijkende water I01. Deze poel is vrijwel geheel beschaduwd. Het is voor het eerst dat op deze locatie voortplanting is vastgesteld. De bewoners van de boerderij Snouwenberg zijn welwillend om de vroedmeesterpad te beschermen. Ze zijn zich bewust van de zeldzaamheid van de vroedmeesterpad en kennen de roep goed. Ze wisten exact te vertellen waar ze het dier gehoord hebben (2009: twee individuen, evenveel als in 2008). Helaas is geen voortplanting vastgesteld. De bewoners vertelden dat vreemden twee schilpadden hebben uitgezet. Het is niet ondenkbaar dat hetzelfde gebeurt met vis.

De vroedmeesterpad leeft onder de bewoners van Holset. Het met een schepnet rond lopen gaat niet ongemerkt voorbij. Waar vorig jaar nog de boodschap kwam dat het slecht ging, wist iemand dit jaar te vertellen weer meer roepende dieren gehoord te hebben. Dit uitte zich echter niet in het aantal aangetroffen larven. Alleen in de achterste vijver in de pastorietaan is voortplanting vastgesteld. De aanwezigheid van goudvissen in de andere vijver blijft zorgelijk. In het kader van LIFE-AMBITION zijn recent twee nieuwe wateren aangelegd. Hierin zijn nog geen larven aangetroffen. De poel aan de noordwestzijde van de kerk verdient een flinke opknappbeurt. Deze is geheel dichtgegroeid en sterk beschaduwd.

Eckelrade

Ronduit zorgelijk is de situatie in het leefgebied Eckelrade. Nadat eerder is gebleken dat het aantal roepende mannetjes gedecimeerd is, is ook het aantal larven zeer sterk afgenomen. Mogelijk heeft de Chytrid-schimmel hier toegeslagen. Tijdens de tweede ronde wordt getracht vast te stellen of hier werkelijk Chytrid aanwezig is of dat er een andere oorzaak is. Tot die tijd is het

belangrijk om in Zuid-Limburg netten en laarzen te ontsmetten om het risico op verdere verspreiding te voorkomen. Of de decimering van deze populatie echt aan ziekte is te wijten is nog de vraag. Binnenkort worden de eerste resultaten van het Chytrid onderzoek bekend. Wij houden u op de hoogte.

Ook over de inrichting van het gebied is het laatste woord nog niet gezegd. Joost van Koppen, vroedmeesterpad-beschermer van het eerste uur in Eckelrade, denkt momenteel na over maatregelen ter verbetering van de habitatkwaliteit. Het zou goed zijn om deze binnenkort te bespreken met de gemeente en met Staatsbosbeheer om de mogelijkheden tot uitvoering te onderzoeken.

Eind juli wordt de tweede schepnetronde uitgevoerd. Dan is het mogelijk een definitief overzicht te geven van de voortplanting van de vroedmeesterpad.

Onderzoek roepactiviteit

Als het goed is dan hebben de meeste luisteraars er dit jaar weer een rondje opzitten om in hun gebieden te luisteren naar roepactiviteit van de vroedmeesterpad. Alex Kloor hoorde voor de Zuidelijke Geuldalhelling alleen al in de Meertensgroeve 21 vroedmeesterpadden. Ook in de Curfsgroeve zijn enkele vroedmeesterpadden gehoord en larven gevangen.

Wij hopen dat iedereen in de overige gebieden ook dit jaar weer kans ziet om een/enkele keren te gaan luisteren.

Binnenkort nemen wij contact met u op voor de resultaten van de eerste rondes. Gezien de regen van de afgelopen weken en de vooruitzichten op stijgende temperaturen de komende week vagen wij iedereen om nog eens een keer op 'luisterpad te gaan' de komende tijd.

Samen met u gegevens en larvenbemonsteringen hebben we dan aan het eind van 2009 weer een zeer actueel beeld van de stad van zaken.

Chytrid

Het is gelukt om in Eckelrade een aantal vroedmeesterpadden te vangen. Aangezien de hele populatie her weggevaagd lijkt is bij deze dieren wat DNA afgenomen om ze te testen op de aanwezigheid van de schimmel Chytrid. Deze schimmel is voor sommige amfibiesoorten, waaronder de vroedmeesterpad te beschouwen als een 'dodelijke ziekte'. In Zwitserland zijn populaties van de vroedmeesterpad ten gevolge van Chytrid grotendeels uitgeroeid. Omdat e populatie in Eckelrade in korte tijd duikelde van ruim 200 roepende dieren op een avond naar bijna 0, bestaat de vrees dat de schimmel hier wel eens in het geding kan zijn. Als de uitslag van de test bekend is laten we dit zsm horen.

DE VOLGENDE BIJEENKOMST, een bezoek aan de familie Abels op 29 juni vanaf 19.00 uur.

Wijnstraat 25, Simpelveld (dat is bij de Keverberg bij Ubachsberg)

Wij gaan dan met zijn allen luisteren op de Keverberg. De weersverwachtingen zijn zeer geschikt, dus dat beloofd een 'klingelrijke' avond te worden. Bij de familie Abels krioelt het in ieder geval van de vroedmeesterpadlarven, u zult verrast zijn! Samen zullen we een aantal stapelmuren en andere beheersactiviteiten evalueren en meedenken over toekomstige inrichtingsmogelijkheden in dit gebied. Iedereen kan tips en adviezen inbrengen en vragen stellen. Het wordt dus een echte 'brainstormsessie'. Leerzaam voor iedereen lijkt ons!

Daarna sluiten we de avond af onder het genot van een kop heerlijke aspergesoep en een drankje.

Hopelijk tot dan!

Ben Crombaghs & Wilbert Bosman

Voor vragen naar aanleiding van deze nieuwsbrief kun je natuurlijk altijd even bellen. Of mailen

Ben Crombaghs Tel 024-3528882 (kantoor) of 06-20742078

Wilbert Bosman Tel 024-3653298 (kantoor) of 06-38196489